

ALGEMEEN

Johan Goud (red.), *Het leven volgens Willem Jan Otten. Redenen van het hart*, Zoetermeer: Klement, 2013, 192 blz. € 19.95

Johan Goud is bezig met een indrukwekkende serie colleges, conferenties en boeken over religie en literatuur. Na projecten over Arnon Grunberg en Rutger Kopland, presenteert hij hier de bijeenkomst van 2 november 2012 over het werk van Willem Jan Otten. Goud begint zelf over het thema verbeelding, een soort *realis presentia*, de kracht om iets wat afwezig is toch present te stellen, het mysterie, het goddelijke. Zo maar een enkele zin: ‘nu God afwezig is en ons niet helpt, moeten wij God helpen.’ Dit thema, namelijk dat geloven een keuze is die wij maken en niet zozeer een gave of een noodlot dat ons overkomt, kwam op deze dag vaak naar voren. Theo de Boer neemt enkele van de *Gerichte Gedichten*, die gericht zijn tot een U, veelal tot God. *Specht en Zoon* is de roman die besproken wordt door Martien Brinkman. Hij kan er overal het Christismysterie in terug vinden. Dat is een knappe constructie, maar als je niet zo veel hebt met de dood van Jezus als een offer, is dat soms moeilijker te waarderen. Het klinkt erg protestants vanuit zo’n overduidelijke katholieke identiteit van Otten. Peter Nissen valt een beetje uit de toon met een prachtig betoog, deze keer niet over de literatuur van Otten, maar vooral algemener over bekeerlingen tot het katholicisme. Zij krijgen soms nogal veel aandacht, ook al zijn het er in feite niet zo veel en blijft het huwelijk toch wel de belangrijkste reden voor zo’n overgang. De meesten van die toetreders zijn trouwens al gedoopt en zijn dus in feit her-intreders. Er zijn er ook nogal wat die eigenlijk van confessie veranderen, *Konfessionswechsel* in goed Duits. Volgens een studie van Paul Luyckx zijn er nogal wat ‘vluchtelingen uit de moderniteit naar de Rooms Katholieke Kerk, de ware burcht van de traditie’. Dan zou het in de trant van Schleiermacher een romantisch verlangen naar het *Gesamtkunstwerk* zijn. Vonne van der Meer, de echtgenote van Willem Jan Otten, bekeerde in 1994 en werd toen in Naarden, in de Sint Vitus parochie gedoopt. Willem Jan Otten volgde in 1998. Typisch voor de spiritualiteit van Otten is dat hij juist Gods onmacht zoekt, niet het volmaakte dat elders (ook) niet te vinden is. ‘Een luisterloze Man van Smarten’ (69) dus toch zoiets als wat Martien Brinkman beschreef, als ‘overgave aan de onmacht’. Er staat nog veel meer in dit mooie boek: vergelijkingen met Nijhoff (Jaap Goedegebuure), met Kellendonk en Steven (Johan Sonnenschein) en met Shūsaku Endo (Sigrid Coenradie). Ronald Klamer geeft een levendig beeld van Otten als toneelschrijver. De hele bundel geeft niet alleen kritische als wel vooral creatieve beschouwingen over moderne religie. De distantie tussen literatuur beleven en literatuur onderzoeken wordt hier op een zeer effectieve manier in balans gehouden.

Karel Steenbrink, Utrecht